

ANKARA ALTINKÖY AÇIK HAVA MÜZESİ: KENTTE KÖYÜ YAŞAMAK¹

Sevinç Bahar YENİGÜL*

Muna SİLAV**

Doç.Dr., Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü yenigul@gazi.edu.tr ORCID: 0000-0002-4310-5369
Doç., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü,
muna.silav@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0003-3457-5059

Yenigül, Sevinç Bahar; Silav, Muna. "Ankara Altıncı Köy Açık Hava Müzesi: Kentte Köyü Yaşamak". idil, 56 (2019 Nisan): s. 525-534. doi: 10.7816/idil-08-56-10

Öz

Küreselleşme sürecinin ekonomik, sosyal, mekansal, yönetsel ve kültürel alanlarda birçok değişime ve dönüşüme neden olduğu görülmektedir. Bu sürecin etkileri yoğun olarak kentlerde hissedilirken; küreselleşme ve yerelleşme bağlamında kentlerin yerel değerlerle birlikte farklılaşan yeni yaşam biçimlerini ve mekanlarını sunması, bu değişim ve dönüşümün göstergesidir. Kentler modern yaşamın sunulduğu yerler olarak kabul edilirken, yerel değerleri ön plana çıkaran yaklaşımlar, kentlerde geleneksel ve yerel kültürel mekanları da cazip hale getirmeye başlamıştır. Kültür endüstrilerinin hızla yükseldiği bu dönemde kültürel ve yerel değerlerin sergileme alanları olan müzelerin de öneminin arttığı görülmektedir. Bu değerlerin sergilendiği müzeler, geçmiş ve gelecek kuşaklar arasında etkileşimi arttıran, toplumların ortak kültürel mirasını yansıtan ve koruyan mekanlardır. Bu çalışmada, bugüne kadar geleneksel ve modernin temsilcileri olarak ele alınan kır ve kent karşıtlığında kırsal alanların küreselleşme süreciyle birlikte yerel değerleriyle yükseldiği, kırsal alan ve kırsal yaşam biçiminin öneminin arttığı tartışılmakta, kır ve kent ilişkilerinin güçlendiği bu dönemde kırsal yaşantıya öykünmenin nedenleri açıklanmaktadır. Kentlerin yoğun yaşam koşulları içinde kentliyi kırsal yaşamla tanıştırmayı, buluşturmayı amaçlayan ve halkın toplumsal, kültürel tarihini anlatan "açık hava müzeleri" bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışma öncelikle uluslararası ve ulusal literatürde farklı müze yaklaşımlarına yönelik kavramsal bir tartışmadan yola çıkarak kırsal yaşamının sunulduğu mekanları açıklamaya çalışmakta, günümüzün değişen kültürel faaliyetleri arasında kentli kullanıcıların tercihleri arasında yer almaya başlayan bu mekanları Ankara Metropolitan Kenti "Altıncı Köy Açık Hava Müzesi" örneği üzerinden değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzecilik, Açık Hava Müzesi, Kırsal Yaşam, Kentleşme, Ankara

Makale Bilgisi
Geliş: 17 Ocak 2019

Düzeltilme: 22 Şubat 2019

Kabul: 3 Mart 2019

¹ Bu çalışma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi tarafından, 27 - 30 Eylül 2018 tarihinde düzenlenen, II. Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi'nde sunulan "Kentte Kırsal Yaşamı Deneyimlemek: Ankara Altın Köy Açık Hava Müzesi" başlıklı bildiri üzerinden geliştirilmiştir.

Giriş

Kentler modern yaşamın sunulduğu, sergilen- diği yerler olarak kabul edilirken, yerel değerleri ön plana çıkaran yaklaşımlar, kentlerde geleneksel ve yerel kültürel mekanları cazip hale getirmeye başlamıştır. Özellikle küreselleşme süreciyle bir- likte yaşanan bu değişim yerelleşmenin ve yerelin öneminin artmasına, kültür endüstrilerinin hızla yükselmesine, kültürel ve yerel değerlerin sergilen- me alanları olan müzelerin de önem kazanmasına neden olmaktadır. Küreselleşme sürecinin yerel değerleri ön plana çıkarmasıyla birlikte kırsal alan- ların ve kırsal yaşam biçimine olan ilginin arttığı söylenebilir. Kırsal alanların, gerek yerinde ziya- retlerle ve kentte yer alan müzelerde sergileme ve canlandırma faaliyetleriyle ziyaretçilere sunulması bu ilginin artmasına yönelik bulgulardır.

Kültür endüstrisindeki gelişmeler; sanat, eğlen- ce, boş vakitleri değerlendirmek gibi yaşam pratik- lerinin bir tüketim unsuru halini almasıyla (Kara, 2014), kentlerde geleneksel ve yerel kültürel me- kanların cazip hale gelmesine, bu kültürel mekan- lardan müzelerin de kültür endüstrisi kapsamında bir tüketim unsuru olarak görülmesine neden ol- muştur. Bu mekanların ziyaret sıklıklarındaki ve ziyaretçi sayılarındaki artışla birlikte ekonomik anlamda da gelir sağlayıcı bir unsur olarak da gö- rülmeye başlanmıştır. Müzeler, geçmiş ve gelecek kuşaklar arasında etkileşimi arttıran, toplumların ortak kültürel mirasını yansıtan ve koruyan mekan-lardır. Koruma kavramı ile müzelerde, geçmişten günümüze kadar gelen kültürel birikim ve değer- lerin özgünlüklerinin devam etmesi, farklılaşan değerler ile bütünleştirilerek uygun çevresel koşulla- rın sağlanması düşünülmüştür. Müzeler, somut ve somut olmayan kültürel değerleri koruma, araştı- rma, sergileme ve aynı zamanda eğitim amacıyla da hizmet vermektedir. Sanayileşme süreciyle birlikte Avrupa'da sayıları artan bu kurumlar başlangıç- ta toplum tarafından kabul görmez iken, zamanla toplumun müze ile özdeşleşmesiyle ulusal kültürün gelişmesi sağlanmıştır (Karadeniz, 2018).

Yirminci yüzyılın başında müze bilimi nesne odaklı bir disiplin olarak kabul edilse de, zaman içinde müze yönetimi, konservasyon, sergi tasarı-

mı, eğitim, araştırma ve toplumsal işlevler sayesin- de müze ve ziyaretçi arasında iletişimin sağlanması da önem kazanmıştır. Müzelerde küreselleşmenin etkileri sonucunda sergileme ve uygulamalarda değişim yaşanırken, müzecilikten elde edilen gelir- lerde de yüksek oranlarda artışlar gözlenmektedir (Onur, 2014).

Müzelerin, amaçları ve işlevleri doğrultusunda zaman içinde türleri de şekillenmiştir. Sanat mü- zeleri, doğa tarihi müzeleri, açık hava müzeleri, bilim merkezleri, çocuk müzeleri ve yaşayan tarih müzeleri gibi günümüzde farklı işlevlere sahip mü- zeler ziyaretçilerine hizmet vermektedir. Müzele- rin işlevlerinde yaşanan bu değişimler; i. toplumun sosyal yaşam ile ilişkili beklentilerinin artması, ii. kişi başına düşen ulusal gelirin artması, iii. müzede çalışan uzmanların iş tanımlarında değişikliklerin yapılması, iv. müze sayısının artması şeklinde sıra- lanabilir (Karadeniz, 2018: 71).

Kentleşme süreci insanların kırsal yaşamdan, doğadan ve üretimden uzaklaşmasına neden olur- ken; insanoğlunun doğaya, doğal olana özlemi ve gereksinimi de her geçen gün artmaktadır. Bu ge- reksinim günümüzde köy yaşamının kültürel ve rekreatif faaliyetler arasında yer almasına ve su- nulmasına neden olurken gerek merkezi ve gerek- se yerel yönetim politikalarında da desteklenmeye başlanmıştır. Günümüzde farklı biçimlerle, alışıl- mışın dışında hizmetler sunmaya ve sergilemeye başlayan müzeler arasında doğa müzeleri, gast- ronomi müzesi, köy müzeleri gibi yeni müzelerle somut ve somut olmayan kültürel mirasın sergilen- mesine yönelik mekanların oluşturulmaya başlan- dığı görülmektedir.

Bu çalışmada; metropoliten kentlerin yoğun ya- şam koşulları içinde kentliyi kırsal yaşamla tanıştı- rmayı, buluşturmayı amaçlayan, halkın toplumsal, kültürel tarihini anlatan açık hava müzelerinden biri olan köy müzeleri ele alınmaktadır. Çalışma, uluslararası ve ulusal literatürde açık hava müze- lerinden köy müzelerine yönelik kavramsal bir tar- tışmayı ele alırken, kırsal yaşamın sunulduğu bu mekanları açıklamaya çalışmaktadır. Günümüzün değişen kültürel faaliyetleri arasında kentli kulla- nıcıların tercihleri arasında yer almaya başlayan bu

mekanları Türkiye’de Ankara “Altınköy Açık Hava Müzesi” örneği üzerinden değerlendirmektedir.

Köy Yaşamını Betimleyen Müzeler

Sanayi devrimi sonrası kırsal ve kentsel alanda yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm sonrası kentler lehine gelişen kentleşme süreci kırsal alanda hayat bulan köy yaşamını güçsüzleştirirken, köyler sosyal, ekonomik ve kültürel erozyonlara maruz kalmıştır. Bu durum geleneksel yaşam biçimleriyle somut/somut olmayan kültürel mirası barındıran köylerin ve köy yaşantısının korunması, korunarak yaşatılması yönündeki tartışmaların da gündeme gelmesine neden olmuştur.

2006 yılında Avrupa Parlamentosu’nun Strazburg’da aldığı “Avrupa’nın Kırsal ve Ada Bölgelerindeki Doğal, Mimari ve Kültürel Mirasın Korunması Kararları” ile kırsal alanların koruma altına alınmasının önemine vurgu yapılmıştır. Eres (2016: 222), kültür mirasının Avrupalı’ların kimliği ve tarihsel gelişimi açısından temel eleman olduğu konusuna vurgu yaparken; Avrupa Parlamentosu’nun aldığı bu kararlar ile kültür mirasını kuşakların kültürel ve yaratıcı katkısı sayesinde oluşan somut ve somut olmayan değerleri içerdiğini belirterek, kültür mirasının, mimarlık mirası ve insanoğlunun yaşadığı mekanda şekillendirdiği doğal mirasdan oluştuğunu belirtmiştir.

Günümüzde kırsal alanların dönüşümü nedeniyle kültürel miras olarak korunması yönündeki tartışmalar devam ederken, ilgili literatürde konuya ilişkin ilk tartışmalara 19. yüzyıl itibariyle İsveç’te başladığı söylenebilir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayideki gelişmelerle birlikte İsveç toplumunun tarım toplumundan sanayi toplumuna evrildiği, toplumun yapısında dönüşümlerin yaşandığı belirtilmiştir. Bu değişim ve dönüşümün etkileriyle birlikte özellikle Kuzey Avrupa ülkelerinde geleneksel kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmaların gündeme geldiği görülmektedir. Bu gelişmelerden en önemlisi, Arthur Hazelius’un Nordic Müzesi ve Skansen’ları kurması olarak gösterilebilir. Hazelius, kırsal yaşam unsurlarının korunması yönünde önce Nordic Müzesi adıyla etnografik müzenin kurulması ve daha sonra Skansen’lar adıyla açık hava müzelerinin kurulmasına

öncülük etmiştir. Skansen’lar İsveç’in farklı bölgelerinden çiftlik binaları, müstemilatların taşınması ile inşa edilmiş, binaların yanı sıra bölge halkı ve hayvanların da getirilerek açık hava müzesi içinde köy yaşamının sunulması üzerine faaliyete geçmiştir. 1891 yılında hizmete giren Skansen Açık Hava Müzesi ilk açık hava köy müzesi olarak da kabul edilir (Nordenson, 1992). Halkın yaşamını betimleyen bu tür müzeler, 1901 yılında Danimarka’da Lyngby’de ve 1912 yılında Hollanda’da Amhem’de açılmıştır. Skansen Açık Hava müzesi, Finlandiya, Almanya, Hollanda, Danimarka gibi Avrupa ülkelerinde oluşturulan müzelere örnek olmuştur. Bu oluşumla birlikte ortaya çıkan kırsal yaşama ait müzeler toplumsal ve kültürel tarihi süreci anlatmaktadır. 19. yüzyılın sonlarında kırsal yaşama ilginin artmasıyla birlikte, özellikle 1920 ve 1930’lu yıllarda İskoçya ve İrlanda gibi ülkelerde de kültürel değerleri içeren kırsala ait malzemelerin toplanmasına başlanılmıştır (Onur, 2014).

Sanayi devrimi öncesi köy kültürünü sergilemek amacıyla; eski yapıların taşınması, yeniden kurulması, iç mekanların düzenlenmesinin yanı sıra döneme ait halkın kıyafetlerinin müzede sergilenmesi açık hava müzelerini oluşturan unsurlardandır. Müzeciliğin koruma, araştırma ve sergileme işlevlerinin yanı sıra halkın eğitimi amacıyla geleneksel el ürünlerinin öğretildiği, eğitim aktiviteleri de ilk açık hava müzelerinde uygulanmaya başlanan faaliyetler arasında yer almaya başlamıştır. Ürünlerden oluşan koleksiyonları içeren bu kurumlar, açık hava müzeleri/yaşayan tarih müzeleri olarak tanımlanmaktadır. Yöresel kültürel miras ile ilişkilendirilen yaşayan müzeler; toplumsal tarihi, geleneksel yaşam biçimlerini, somut ve somut olmayan kültürel mirası anlatmaktadır (Onur, 2014). 2008 yılında ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) açık hava müzesi ve yaşayan müze kavramını aynı kabul ederek, sergilemede dış mekanı kullanan müzeleri; açık hava müzeleri, çiftlik müzeleri, yaşayan tarih müzesi ve halk müzeleri şeklinde tanımlamıştır (Akyüz Levi ve Taşçı, 2017). Yaşayan müze olarak isimlendirilen açık hava müzelerinde, iç ve dış mekanlarda düzenlenen sergileme için yapılar, evler, makinalar, demiryolları kullanılmaktadır. Toplumun yaşamını anlatan bu müzeler, sanayi

öncesi kırsal ve geleneksel yaşam ile ilişkilidir.

Yirminci yüzyıl da müzelerde, insanlığın gelişimi, doğal çevre ve kültürel değişim gibi kavramlar topluma iletilmek istenmiştir. Skansen Açık Hava müzesi ile Avrupa’da yer alan tarihi yapılar bulundukları yerden başka doğal ortama taşınarak, yerel çiftçi kültürünün simgesi olan çiftlik yapıları korunarak sergilenmiştir. Geleneksel yerleşimlerin ve zanaatların sergilenmesi yoluyla sanayi kültürüne ait atölyelerinde korunarak yaşatılması amaçlanmıştır. Açık hava müzeleri ile ilgili uluslararası kurumlardan ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi), 1956 yılında tarihi yapıların sökülerek bu müzelerde tekrar kurulması ve düzenlenmesini halk kültürüne ait değerleri korumak amacıyla bir yöntem olduğunu belirtmiştir. 1957 yılında ise, uluslararası konferansta alınan kararlar ile İskandinav ülkeleri ile açık hava müzesi kurmak isteyen ülkelerle bilgilerin paylaşılmasını amaçlayan 12 maddelik tüzük oluşturulmuştur. Bu tüzükte yapıların özgün yerlerinden taşınma ve uygulama aşamasının bilimsel yöntemler kullanılarak belgelenmesi gerektiği ve korumanın önemi belirtilmiştir. Avrupa Açık Hava Müzeleri Birliği 1972 yılında müzecilik kavramının bilimsel düzeyde niteliğinin artırılması amacıyla kurulmuştur (Akyüz Levi ve Taşçı, 2017). Açık hava müzeleri yeri değiştirilmiş/taşınmış yapılardan oluşmakla birlikte bazı müze yapıları orijinal yerinde sergilenmektedir. Somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması, envanter bilgilerinin oluşturulması ve sergilenmesi için yaşayan müzelerin kurulması önemlidir. Yaşayan müzelerde kırsal toplumun geleneksel ve kültürel yapısının yaşatılması ve bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla, müze ziyaretçilerinde geleneksel kültürün içinde yer alabilecekleri etkileşimli programlar sunulmaktadır (Tezcan Akahmet, 2017).

Türkiye’de Açık Hava Müzeciliği: Ankara Altınköy Açık Hava Müzesi Örneği

Türkiye’de müzecilik alanında, 19. yüzyılın sonlarında yürütülen arkeolojik kazılar, araştırmalar ve ilk müzenin açılması sonucu oluşturulan kültür politikaları ile korumacılığın temelleri şekillenmiştir (Karadeniz, 2018: 252). Cumhuriyetin ilk yıllarında kazı çalışmalarının devam etmesinin

yanı sıra koruma ve onarım çalışmaları ile birçok yapı anıt müze olarak açılmıştır. Müzelerin biçimi ve işlevleri farklılık göstermektedir. 18. Yüzyılda amacı evrensellik olan müze kavramındaki değişim, 1980’lerin sonunda koruma kavramı, araştırma kavramı ve iletişim kavramlarından oluşmaktadır (Kandemir ve Uçar, 2015: 22).

Türkiye’de açık hava müzeleriyle ilgili çalışmalara bakıldığında, konuyla ilgili Demir’in (2013) çalışmaları önemli bir yer almaktadır. Demir, Türkiye’de açık hava müzelerinin inşaa sürecinin son on beş yılda hız kazandığını belirtmektedir. Bu kapsamda değerlendirilebilecek açık hava müzelerini ise sırasıyla; Bepazarı Macun Köy Anadolu Açık Hava Müzesi, Kayseri Tavukçu Mahallesi Projesi, Ankara Altındağ Altınköy Açık Hava Müzesi, Samsun Ladik Ambar Köy Açık Hava Müzesi olarak sayılabileceğini belirtmektedir. Günümüzde yaşayan müze olarak da kabul edilen açık hava köy müzelerinin, kırsal yaşamın somut ve somut olmayan değerlerinin korunmasının yanı sıra düzenlenen müze etkinlikleri ile iletişim işlevini de güçlendirdiği belirtilmektedir.

Ankara Altınköy Açık Hava Müzesi

Müze, Ankara’nın Altındağ İlçesinde, yaklaşık 1000 dönüm büyüklüğünde bir alanda hizmet vermektedir. Gecekondu alanının kentsel dönüşüm alanı ilan edilmesiyle birlikte elde edilen arazide işlevsel ve fiziksel dönüşüm kararı alınarak, 2012 yılında açık hava müzesi olarak inşasına başlanmıştır. Altındağ İlçe Belediyesinin, hızlı kentleşme süreciyle birlikte; köy yaşamının yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması, bugünkü nesillere geçmiş nesillerin yaşam biçimini canlandırmayı amaçlayarak gerçekleştirdiği bir projedir. Müze yetkilileriyle yapılan görüşmelerde; müzenin gerek Ankaralıların gerekse Ankara’yı ziyaret edenlerin ilgisini çektiği, hafta içi günlük 500, hafta sonu günlük 7000 kişi olmak üzere haftalık ortalama 15000 kadar ziyaretçiyi ağırladığı belirtilmiştir. Açık hava müzesi olarak inşa edilen bu alanda: konaklar, değirmenler, atölyeler, asma köprü, köy kahvesi, bakkal, ilkokul, cami, köy fırını, çamaşırhane, yayla olmak üzere köy yaşantısının önemli kullanımlarını oluşturan mekanlar yer almaktadır

(Şekil 1).

Şekil 1. Müzeden Genel Bir Görünüm (<http://www.altinkoy.tc>; Silav, 2018)

Konaklar: Konaklar “Çantı ev” olarak adlandırılan Karadeniz mimarisinin örneklerinden oluşmaktadır. Ormanlık bölgelerde ağaç gövdelerinin üst üste yığılmasıyla yapılan yöresel ev mimarisidir. Yontulmamış ya da kereste haline getirilmiş uzun ahşap öğelerin geçmeler aracılığıyla birbiri üstüne oturtulması tekniğiyle inşa edilen bu evler dünyada ve Türkiye’de ormanlık yörelerde görülmektedir. Ancak günümüzde kullanımları gittikçe azalmaktadır. 1950li yıllara kadar, Kuzey Anadolu’da, orman köylerinde sıkça görülen bu konutlar, 1950 sonrası betonarmenin gelişimiyle birlikte kaybolmuştur. Karabük ve Kastamonu’nun orman köylerinden satın alınarak sökülen evler taşınarak Altıncöy Açık Hava Müzesi içerisinde yeniden kurularak restore edilmiştir. Berberler Konağı, Emdiler Konağı, Hacı Osmanoglu Konağı, Katırcı Konağı, Ayvacık Konağı, Döngeler Konağı ve Akman Konakları olmak üzere konaklar yer almaktadır. Geniş aile tipolojisine uygun bir şekilde tasarlanan bu evlerde, ailenin yiyecek, içecek her tür ihtiyacı kendileri tarafından üretilmekte ve bu fazla ürünün korunması ve depolanması amacıyla evler özel havalandırma detaylarıyla inşa edilmiştir. Bu konaklar köy evi yaşantısının yaşatıldığı, giysi, oyuncak gibi ürünlerin sergilendiği, ziyaretçilerin yeme-içme taleplerinin karşılandığı, müzenin idari işlerinin yapıldığı mekanlar şeklinde düzenlenmiştir. En az yüzyıllık geçmişi olan evler Anadolu’nun farklı yörelerinden toplanan eşyalar ile düzenlenmiş, bu eşyalar kullanım alanlarına göre evlerin içlerinde ve dışlarında yerleştirilmiştir. Eski tarım aletleri, evde ve işte kullanılan pek çok alet ile ziyaretçi-

lerin neredeyse adını ve işlevini bilmediği eşyalar ziyaretçilerin gösterimine sunulmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Konaklardan Bir Görünüm (Silav, 2018)

Değirmenler: Yaşamın önemli besin kaynaklarından biri olan ekmeğın hammaddesi olan unun geçmişte nasıl işlendiğini göstermektedir. Altıncöy’de su ve yel değirmenleri ile arpa ve buğdaydan un üretiminin yapımı ziyaretçilere aktarılmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Su ve Yel Değirmeni (<http://www.altinkoy.tc>, Silav, 2018)

Atölyeler, Kültürel Etkinlikler ve Müzeler: Altıncöy Açık Hava müzesinde geçmişin önemli zanaatlarından dokumacılık, demir ve bakır işçiliği, hızarcılığın nasıl yapıldığı sergilenmektedir. Bu atölyeler dışında yılın belli aylarında etkinlik programına dahil edilen cam, ahşap, gümüş telkâri, iğne oyası, keçecilik, ebru, sepet yapımı vb. el sanatlarının uygulamalı gösterimlerinin yapıldığı da görülmektedir. Ayrıca yine müze olarak kullanılan konaklarda; Etnografya Müzesi, Köy Müzesi, Köy Oyuncakları Müzesi, Yaban Hayatı Tanıtım Müzesi, Geleneksel Çocuk Oyunları gibi köy kültürünün ve yaşamının giysi, eşya, alet, oyuncaklarının sergilendiği müzeler ile o döneme ait kullanımları görmek de mümkündür (Şekil 4). Bu kapsamda müze eğitim amaçlı faaliyetlerini dönemsel olarak da sürdürmektedir.

Şekil 4. Dokuma, Demir ve Hızır Atölyelerinden Bir Görünüm (<http://www.altinkoy.tc.>)

Asma Köprü: Geçmişte köylerin kent merkezi ile ulaşımını sağlayan asma köprüler önemliydi. Geçmişten günümüze korunamayan ve sayıları gittikçe azalan asma köprüünün bir örneğini de açık hava müzesinde yer almaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Asma Köprü (<http://www.altinkoy.tc.>)

Köy Kahvesi: Köylerin önemli kamusal mekanı olan kahvehaneler, erkeklerin toplanma ve sosyalleşme mekanı olarak görülmektedir. Altınköy'deki kahvehane ile bu mekanların işlevi ziyaretçilere anlatılmaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Köy Kahvesi (<http://www.altinkoy.tc.>)

Ova Cami: Kırsal alanda önemli yeri olan camilerden, 1900 yılların başında, Karabük Yortan Pazarı Ova Köyü'nde inşa edilen Ova Cami, sökülerek müzede yeniden kurulmuştur. Altınköy'ün önemli simgelerinden olan caminin sökümü, nakliyesi, montajı ve restorasyonu 4 ay sürmüş ve 2014 yılında hizmete açılmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Köy Meydanı ve Camiden bir görünüm (Silav, 2018)

Bakkal: Köyün meydanında konumlanan bakkal, 1970li yılların ürünlerinin sergilendiği, bugün aynı zamanda köyde üretilen; sebze, meyve, bakliyat, un, ekmek, süt ve süt ürünleri ile yumurtanın satıldığı bir ticari birim olarak kullanılmaktadır. Bazı ürünlerin mizansen olarak sergilendiği bakkalda, alışveriş yapmak da mümkündür (Şekil 8).

Şekil 8. Bakkaldan bir görünüm (Silav, 2018)

Köy okulu: Köy şartlarında eğitim ve öğretimin nasıl olduğunu ziyaretçilere gösterebilmeyi amaçlayan okul; küçük tahta sıralar, köşede duran bir soba, kara tahta, duvarda asılı dünya haritası ile geçmişin detaylarını içermektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Köy Okulu (Silav, 2018)

Köy Fırını: Altıncöyde ekilen buğdayın yine buradaki değirmenlerde öğütölerek un haline getirilmesi, taş fırınlarda pişirilerek ekmeklerin ziyaretçilere sunulması amaçlanmaktadır. Fırınlr köylerde sadece ekmeğın pişirildiğı yer değil aynı zamanda halkın sosyalleştiğı mekan olma özelliğini taşıması nedeniyle de köy yaşamının önemli bir parçası olarak da görölmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Köy Fırını (Silav, 2018)

Çamaşırhane: Köylerde çamaşırlar, çamaşırhanelerde odun ateşinde ısıtılan suyla, ağaç kütüğünden oyulmuş yalakta, yine ahşap tokaçlarla vurularak yıkanırđı. Sosyalleşme mekanı olarak da kabul edilen çamaşırhanelerde köye ait haberler öğrenilirdi. Yıkanan çamaşırlar bahçe kenarlarında, çalılarla kaplı çitlerin üzerine yerleştirilir, güneşin altında kurutulurdu. 1980li yıllara kadar, elektriğın ve suyun köylerde de henüz yaygınlaşmadığı dönemlerde yaşanan bu geleneğın Altıncöy Açık Hava Müzesi'nde ritüelleriyle yaşatılmaya devam ettirildiğı söylenebilir (Şekil 11).

Şekil 11. Çamaşırhane (http://www.altinkoy.tc.)

Yayla: Sebze üretiminin yapıldığı bostanlar ile hayvanların yer aldığı bölümü içermektedir. Altıncöy Açık Hava Müzesinde yine ziraii üretimin yapılma aşamalarına göre; ekim, biçim ve hasat zamanlarında ziyaretçiler tarımsal üretimi de deneyimleme şansını yakalayabilmektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Yayla Evleri ve Üretim (http://www.altinkoy.tc.)

Değerlendirme ve Sonuç

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişle birlikte başlayan köy yaşamındaki değişim, geleneksel bir yaşam alanının ve yaşam biçiminin sunulduğu köylerin kültürel miras olarak korunması yönündeki tartışmaları yüzyıllardır farklı boyutlarıyla gündemde tutmuştur. Kentlerdeki yoğun nüfus birikimi ve beraberinde getirdiğı sorunlarla, kentteki yaşamın zorluğu, paralelinde gelişen günümüz popülist yaklaşımlarıyla birlikte, doğaya öykünen yaşam biçimi, köyleri cazip hale getirmektedir. Bu cazibe karşısında kentlinin köy yaşamını anlamak, tanımak ve deneyimlemek isteğinin ortaya çıktığı görölmektedir. Bu isteğın gerek turizm gerek kültürel ve gerekse de rekreatif faaliyetler içerisinde sunulması oluşan bu gereksinimin karşılanması yönündeki çözümlerden biri olarak gösterilebilir. Turizm ve rekreatif faaliyetleri arasında yer bulan köy yaşamı ve bu yaşamın ritüelleriyle kentlinin köy yaşamına dair farkındalığı artırılmaktadır. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında başta Kuzey Avrupa ölkelerinde olmak üzere Skansen açık hava müzelerinde sergilenmeye çalışılan köy yaşamının bugün Türkiye'deki olumlu örneklerinden biri olarak Ankara Altıncöy Açık Hava Müzesi gösterilebilir. Ankara Altıncöy Açık Hava Müzesi, gerek kırsal mimari örneklerinin taşınarak açık hava müzesinde yeniden inşa edilmeleri, gerekse köy yaşamının sosyal hayatı, üretim biçimi, zanaatları vb gündelik yaşamının canlandırılması yönündeki faaliyetleri sergilemesi ve aynı zamanda bu faaliyetlerin etkinlik ve eğitimlerle ziyaretçilere sunulması yönündeki işleyişiyle, somut ve somut olmayan kültürel mirası barındıran köy yaşamının özelliklerini geçmiş nesilden gelecek nesillere ta-

şıma olanağını sağlayabilmesi yönünde ülkemiz açısından olumlu bir örnek olarak kabul edilebilir. Kentsel dönüşüm alanında yapılan fiziksel ve işlevsel dönüşüm ile ortaya çıkan bu alan, gerek kentlinin gerekse Ankara'yı ziyaret eden turistlerin keyif alabileceği bir mekana dönüşmesi, Ankara için bir kazanım olarak değerlendirilmektedir.

Dergisi, Sayı: 12(2), (2017): 1-16.

Kaynaklar

Akyüz, Levi Eti ve Taşçı, Burcu. "Ege'de Kırsal Mimari Araştırmaları: Bayındır Köyleri". Megaron, 12(3), (2017): 365-384.

Ankara Altınköy Açık Hava Müzesi. AltınKöy Açık Hava Müzesi. Ankara Altınköy Açık Hava Müzesi Resmi web sitesinden 15 Mart 2019 tarihinde erişildi <http://www.altinkoy.tc>

Demir, Zehra Sema. "Türkiye'de Açık Hava Müzeleri 'Açıldı' Açılıyor Açık Hava Müzelerine Yeni Bir Bakış". Milli Folklor, Sayı 99, (2013): 145-158.

Eres, Zeynep. Mimari ve Arkeolojik Koruma Kültürü Üzerine Yazılar. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2016.

Kandemir, Özge ve Uçar, Özlem. "Değişen Müze Kavramı ve Çağdaş Müze Mekanlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım Girdileri". Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt:5 Sayı:2, (2015): 1-30.

Kara Tolga. "Kültür Endüstrisi Kavramı Çerçevesinde Medya Ürünleri: Eleştirel Yaklaşım". The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC, Volume 4 (1), (2014): 51-60.

Karadeniz, Ceren. Müze Kültür Toplum. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2018.

Nordenson, Eva. "In the beginning.... Skansen, Museum, Ethnographic and Open-air Museums" No. 175 Vol. XLIV, No. 3, (1992): 149-151.

Onur, Bekir. Yeni Müzebilim Demokratik Toplum Yaratmak. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, (2014).

Tezcan Akmeahmet, Kadriye. "Yaşayan Müze Kavramı Üzerine Bir İnceleme". Yaratıcı Drama

ANKARA ALTINKÖY OPEN-AIR MUSEUM: LIVING THE VILLAGE IN THE CITY

Bahar YENİGÜL

Muna Silav

Gazi University Faculty of Architecture Department of City and Regional Planning
Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Fine Arts, Department of Conservation and Restoration

Yenigül, Sevinç Bahar; Silav, Muna. "Ankara Altınköy Open-Air Museum: Living The Village In The City".
idil, 56 (2019 April): S. 525-534. doi: 10.7816/idil-08-56-02

Abstract

The globalization process, impacts of which are felt in every field, has led to many changes and transformations in economic, social, spatial, administrative and cultural fields. While the effects of the process are felt intensely in the cities, the cities offering new life styles and spaces changing together with local values within the context of globalization and localization are indications of this change and transformation. As the cities are considered as places where modern life is offered, the approaches bringing local values to the fore have started to make the traditional and local cultural spaces attractive. In this period, in which cultural industries are on the rapid rise, it is also seen that the museums gain increasing significance. The museums where these values are exhibited are spaces which enhance the interaction between past and future generations and reflect and preserve the common cultural heritage of societies. In this study, it is discussed that rural areas which are addressed as representatives of the traditional and the modern are on the rise with the globalization process along with their local values, the importance of rural areas and rural way of life is increasing and the reasons of the emulations for the rural life in this period in which rural-urban relations are being consolidated are explained. Open air museums which aim to introduce the rural life to the urban is the subject of this study. By departing from a conceptual discussion on different museum approaches in international and national literature, the study firstly attempts to explain these spaces where rural life is presented, and evaluate these spaces, which have started to be amongst the contemporary changing cultural activities within the preferences of the urban users, through the sample of Ankara Metropolitan City "Altınköy Open-Air Museum".

Keywords: Museum, Open Air Museum, Rural Life, Urbanism, Ankara

Article History:
Arrived: January 17 2019

Revised: February 22 2019

Accepted: March 3 2019

